

Ewa Nowicka*

EDUKACJA MEDIALNA W RODZINIE A ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM MEDIALNYM

Rosnąca popularność i atrakcyjność mediów oraz swobodny do nich dostęp przez najmłodszych nakładają dodatkowe obowiązki na rodziców w procesie wychowania. To oni są i powinni być pierwszymi nauczycielami i wychowawcami, którzy stopniowo będą wprowadzać swoje dziecko w świat mediów. Zaangażowanie rodziców w wychowanie medialne swojego dziecka jest szansą na budowanie świadomości i dojrzałości najmłodszych w prawidłowym odbiorze mediów. W tym przypadku niezbędna staje się edukacja medialna w rodzinie, dzięki której sami rodzice mogą chronić swoje dzieci przed zagrożeniami medialnymi.

Środowisko medialne w rodzinie

Niewłaściwie wykorzystywane przez człowieka zaawansowane technologie informacyjno-komunikacyjne często wyzwalają zachowania, które nie służą rozwojowi jednostek i społeczeństw, a wręcz ten rozwój upośledzają, prowadząc do utraty zdrowia (Ogonowska 2018, s. 10). Jedną z przyczyn pojawienia się zagrożeń medialnych według Agnieszki Ogonowskiej jest brak wiedzy medialnej rodziców, modelowanie niewłaściwych zachowań medialnych w środowisku domowym, brak rozmów ze swoimi dziećmi pogłębiających istniejące więzi, wzajemne zaufanie, a także brak reakcji na tak zwane pierwsze objawy nieprawidłowości w zachowaniu swoich dzieci (Ogonowska 2013, s. 45).

Analizując literaturę Jadwigi Izdebskiej, Mariana Filipiaka, poświęconą tematyce zagrożeń medialnych, które najczęściej dotyczą całej rodziny, wyróżnić można następujące problemy przedstawione w tabeli.

Środowisko medialne, w którym funkcjonują dzieci, jest zupełnie inne niż to, w jakim dorastali ich rodzice. Pojawiające się zmiany w tym zakresie stwarzają nowe wyzwania dla rodziców, którzy odpowiedzialni są między innymi za tworzenie środowiska medialnego dziecka i mają bezpośredni wpływ na jego kształtowanie. Według

---

* Ewa Nowicka, dr – Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii, Instytut Pedagogiki, Zakład Mediów i Technologii Informacyjnych; e-mail: E.Nowicka@kmti.uz.zgora.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6707-263X>.

Zagrożenia medialne dla rodziny	
Dzieci	Rodzice
– zaburzenie biologicznego rozwoju dziecka (poczucie zmęczenia, zaburzenia koncentracji uwagi, zmniejszenie aktywności ruchowej, dysfunkcje neurologiczne)	– stopniowe osłabienie prawidłowego wpływu wychowawczego rodziców na dzieci
– zaburzenie fizycznego rozwoju dziecka (choroby oczu, osłabienie wzroku, wady postawy, skrzywienia kręgosłupa, zwiotczenie mięśni, schorzenia alergiczne, obniżenie sprawności fizycznej)	– dezorganizacja czynności dnia codziennego
– problemy z prawidłowym odbiorem treści przekazów medialnych (odróżnienie prawdy od fikcji, komunikatów istotnych od mało wartościowych)	– zaniedbanie codziennych czynności podtrzymujących właściwe relacje rodzic-dziecko, takich jak: wspólne rozmowy, dyskusje, wyjścia do kina, teatru
– ograniczenie zabaw i czasu wolnego na świeżym powietrzu	– brak czasu na organizację zabaw, wspólne zabawy na świeżym powietrzu
– zaburzenia funkcji poznawczych utrudniających naukę w szkole, ograniczenie rozwoju wyobraźni i logicznego myślenia, słownictwa, umiejętności manualnych	– zanikanie czynności czytania dziecku
– zanikanie potrzeby rozmowy z rodzicem, podzieleniem się własnymi problemami i troskami	– słaba orientacja w treściach i komunikatach medialnych, z którymi ma do czynienia dziecko
– słaba znajomość różnorodnych gier dla dzieci oraz czerpania przyjemności z zabaw o charakterze tradycyjnym	– brak czasu i chęci na wspólne zabawy o charakterze tradycyjnym
– stopniowe zanikanie zainteresowań charakterystycznych dla określonego wieku	– słaba orientacja w aktualnych zdolnościach i zainteresowaniach dziecka
– uzależnienia od technologii informacyjno-komunikacyjnych, ucieczka od świata realnego do świata wirtualnego	– słaba znajomość problemu zagrożeń medialnych, rozpoznania pierwszych symptomów, podjęcia działań terapeutycznych
– dostęp do nieodpowiednich treści (przemoc, pornografia, przestępcze zachowania, promowanie groźnych substancji, narkotyków)	– brak orientacji w nawiązywanych przez dziecko kontaktach z nieznanymi poznanymi w internecie

Źródło: opracowanie na podstawie Izdebska (2005, s. 109-110), Filipiak (2004, s. 132-136), Tanaś (1993, s. 127-128).

Anny Andrzejewskiej (2009, s. 299) należy za wszelką cenę rozpocząć propagowanie prawidłowego korzystania z dobrodziejstw techniki medialnej, przede wszystkim przez samych rodziców i nauczycieli.

Do tworzenia medialnego dzieciństwa przyczyniają się sami rodzice, którzy coraz częściej pozostawiają dzieci od najwcześniejszych miesięcy życia w towarzystwie wielkiego, kolorowego ekranu, przyzwyczajając tym samym do nieustannej stymulacji wzrokowej i słuchowej oraz jego wszechobecności (Sugier-Szerega 2016, s. 21). Brak rodzicielskich zainteresowań i oddziaływań wychowawczych może się stać przyczyną ucieczki dziecka w wirtualny świat kreowany przez media, co może doprowadzić do

wielu zagrożeń medialnych (Huk 2014, s. 182). Dopuszczanie do wzrastania dzieci w środowisku przepełnionym technologią informacyjno-komunikacyjną prowadzi do zaburzeń w rozwoju zarówno w kontekście fizycznym, jak i psychicznym, ponieważ coraz więcej dzieci przejawia zaburzenia procesów umysłowych, trudności ze słuchaniem i koncentracją, z odczuwaniem emocji czy utrzymywaniem relacji międzyludzkich (Musioł 2013, s. 11). Mając na uwadze negatywne konsekwencje nieumiejętnego korzystania z mediów przez dzieci, Manfred Spitzer (2013, s. 67) stanowczo wzywa rodziców i nauczycieli do ograniczania czasu poświęconego przez dzieci na kontakt z cyfrową technologią, a także do kształtowania prawidłowych nawyków korzystania z mediów na podstawie właściwych wzorów obcowania z mediami na co dzień (Spitzer 2016, s. 354).

W ujęciu A. Ogonowskiej (2018, s. 52-54) rodzice tworzą w domu różne modele środowiska medialnego, co wpływa na postawy i zachowania dzieci wobec nowych technologii.

W intensywnym środowisku medialnym występuje widoczne nasycenie przestrzeni domowej ekranami różnych technologii, a życie rodziny koncentruje się wokół mediów. Stanowią one również tło dla wszystkich aktywności domowych: rozmów, zabaw, sprzątanía, jedzenia itp. W takim środowisku dzieci najczęściej mają własny telewizor lub komputer w swoim pokoju i korzystają z nich poza kontrolą rodziców. Rodzice nie ingerują w cyfrowe aktywności własnych dzieci. Takie środowisko sprzyja uzależnieniom od nowych technologii, działa negatywnie na tworzenie pogłębionych więzi międzygeneracyjnych.

W umiarkowanym środowisku medialnym rodzice dzielą czas między aktywności związane z mediami a inne typy działań. W większym stopniu kontrolują aktywności medialne swoich dzieci, a w sytuacji, gdy w pokojach dzieci występują różne technologie – starają się kontrolować czas korzystania i zawartość przekazów. W tym modelu rodzice mogą przyjmować skrajnie różne style wychowawcze: albo bardzo restrykcyjny, w którym rodzice instalują filtry, programy limitujące i blokujące dostęp do programów i stron internetowych, albo mądrego przewodnictwa, gdzie uczą swoje dziecko bezpiecznych zachowań, tłumaczą mu treści przekazów, czynnie uczestniczą w aktywnościach medialnych swoich dzieci.

W ubogim środowisku medialnym czynnościom komputerowym, telewizyjnym i sieciowym poświęca się niewiele czasu, rekompensując to działaniami wspólnymi: rozmową, pracami domowymi, aktywnościami sportowymi itp. Korzystanie z nowych mediów odbywa się w tym przypadku na podstawie następujących zasad:

- aktywny monitoring aktywności medialnych dzieci,
- zaangażowanie w ich aktywności medialne połączone z edukacją i rozwojem kompetencji medialnych i cyfrowych,

- celowy i spersonalizowany dobór usług medialnych do możliwości i potrzeb rozwojowych dziecka.

Według autorki trzecie podejście jest najbardziej korzystne dla rozwoju dzieci i sprzyja tworzeniu się pozytywnych postaw i zachowań wobec mediów, które są dodatkiem do codziennych aktywności, ale nie wypełniają świata całkowicie. Środowisko to jest najbardziej pozytywne, pod warunkiem że rodzice bardzo aktywnie angażują się w wychowanie i edukowanie własnych dzieci, że dostarczają im doświadczeń prawdziwie rozwijających ich potencjał. Zdaniem M. Spitzera (2016, s. 23) czujni rodzice wiedzą dobrze, jak bardzo cyfrowe życie szkodzi ich dzieciom, jak kradnie czas, którego brakuje na inne ważne czynności wspierające rozwój, takie jak: zabawa, sport, muzykowanie, malowanie, majsterkowanie, szaleństwa na podwórku itp.

Edukacja medialna w rodzinie

Zadaniem rodziców w wychowaniu medialnym jest przede wszystkim wyposażenie dzieci w umiejętności potrzebne do tego, by były bezpieczne w wirtualnym otoczeniu, a przy tym ciągle czerpały przyjemność z obcowania z nim (Aftab 2003, s. 24). Sposób, w jaki rodzice używają na co dzień mediów, ma szczególne znaczenie dla kształtowania umiejętności korzystania z nich przez dzieci. Aktywna rola rodzica w prowadzeniu dziecka do stawania się odbiorcą mediów jest ważnym elementem obrony przed możliwym negatywnym wpływem mediów (Kaczmarek 2013, s. 17).

Zaangażowanie rodziców w prawidłowe funkcjonowanie mediów w rodzinie przyjmuje postać edukacji medialnej opartej na wzorach i pozytywnych zachowaniach rodziców wobec mediów. Do takich zachowań można zaliczyć:

- wyraźne określenie czasu i miejsca korzystania z mediów oraz wytyczenie sfer wolnych od technologii;
- aktywne uczestnictwo w działaniach medialnych dzieci, które polega między innymi na monitorowaniu ich aktywności sieciowej oraz rozmowach na temat treści wspólnie oglądanych przekazów medialnych;
- prowadzenie rozmów z dzieckiem bez udziału nowych technologii oraz inicjowanie w środowisku domowym działań opartych na bezpośredniej interakcji między członkami rodziny;
- uczenie koncentracji na jednym zadaniu w myśl zasady: „jeśli rozmawiamy, to nie gramy na komputerze”, „jeżeli odrabiamy lekcje, to nie oglądamy telewizji”;
- systematyczne uczenie bezpiecznych zasad korzystania z sieci oraz przedstawianie konsekwencji ryzykownych zachowań, na przykład kontaktu z obcymi osobami poznanymi w internecie;

- współpracowanie z nauczycielami i wychowawcami dzieci w odniesieniu do bezpiecznego korzystania z nowych technologii przez uczniów (Ogonowska 2018, s. 150-151).

Sukces edukacji medialnej opiera się również na zasadach ustalonych i praktykowanych przez samych rodziców. Do takich zasad Parry Aftab (2003, s. 24) zalicza:

- ograniczenie i kontrolowanie czasu spędzanego przez dziecko przy komputerze;
- człowiek, a nie komputer, ma być najlepszym przyjacielem dla dziecka. Należy zachować równowagę między zainteresowaniem mediami a zaangażowaniem w inne formy aktywności;
- miejscem komputera powinien być wspólny pokój, w kuchni lub salonie, nie w pokoju dziecka;
- kontrolę treści i miejsc odwiedzanych w internecie przez dziecko;
- częste rozmowy na temat tego, co lubią robić dzieci w cyberswiecie, jakie treści i obrazy przeglądać. Prowadzone otwarte rozmowy o sprawach bezpieczeństwa, zagrożeniach i korzyściach stwarzają szansę na wzajemną edukację między dzieckiem a rodzicem;
- zachowanie rozsądnych proporcji między czasem spędzonym z mediami a czasem przeznaczonym na inne zajęcia;
- zachęcanie do kierowania się zdrowym rozsądkiem podczas korzystania z internetu, poznawania przyjaciół w cyberprzestrzeni;
- dobrą znajomość obsługi komputera, poruszania się w świecie wirtualnym przez samych rodziców. Dzięki temu rodzice chętniej będą uczestniczyć we wspólnej zabawie z dzieckiem;
- konsekwentne przestrzeganie ustalonych zasad korzystania z mediów i multimedialnych.

Proces medialnego wychowania wymaga dużego zaangażowania rodziców, poświęcenia czasu, cierpliwości i systematyczności w praktykowaniu zasad mądrego korzystania z mediów. W ten sposób rodzice tworzą pozytywne wzory mądrości medialnej, z której będą korzystać ich dzieci.

Edukacja medialna dla rodziców

Przygotowanie dzieci i młodzieży do bezpiecznego poruszania się w społeczeństwie informacyjnym przez rodziców nie jest zadaniem łatwym. W świetle nowych obowiązków, przed którymi postawieni są rodzice, niezbędna jest edukacja medialna dla rodziców, która pomoże w ukształtowaniu kompetencji medialnych.

W ujęciu Agnieszki Ogonowskiej i Grzegorza Ptaszka (2016, s. 9) edukację medialną należy rozumieć jako interdyscyplinarny obszar wiedzy teoretycznej i praktycznej

związanej nie tylko z kształceniem czy doskonaleniem kompetencji medialnych, ale również z analizą ich uwarunkowań oraz projektowaniem na wszystkich etapach życia człowieka działań służących rozwijaniu kompetencji ukierunkowanych na zaspokajanie różnych potrzeb jednostki. Edukacja medialna w ujęciu Adama Lepy ma pomóc w kształtowaniu trzech postaw: postawy krytycznej, selektywnego odbioru oraz postawy twórczej aktywności (Lepa, 2002, s. 43). Według Janusza Gajdy (2007, s. 103) szanse edukacji medialnej uwarunkowane przede wszystkim kompetencjami współczesnego człowieka jako odbiorcy i nadawcy można sprowadzić do dwóch czynników: znajomości języka mediów, zasad wychowania przez media oraz odpowiedzialności moralnej za upowszechniane informacje.

Zdaniem Bronisława Siemienieckiego (2008, s. 17) edukacja medialna powinna opierać się na nauce samodzielne i selektywnego wyboru informacji z oferty mass mediów, umiejętności wartościowania docierających komunikatów, rozumieniu zagrożeń płynących ze strony mediów, a także radzeniu sobie ze zjawiskiem całkowitego zawłaszczenia wolnego czasu przez media.

Edukacja medialna ma na celu wyposażenie wszelkich grup odbiorców, czyli dzieci, młodzieży i osób dorosłych, w konkretną wiedzę i umiejętności pozwalające na świadomy i krytyczny odbiór przekazów medialnych. Ważne jest takie posługiwanie się mediami i multimediami, aby były narzędziami opisywania świata, rozwoju intelektualnego oraz wzajemnego komunikowania się osób. Istotna jest postawa samokontroli, ponieważ nadmierne zaangażowanie w proces komunikowania społecznego powoduje oddalenie od rzeczywistości i zatracanie naturalnej zdolności człowieka do wchodzenia w bezpośrednie relacje osobowe. Podstawowym zadaniem edukacji jest przygotowanie osoby do funkcjonowania w danej rzeczywistości – w świecie postaw i wartości, w kontekście dokonywanych wyborów i podejmowanych decyzji. Realizacja kształcenia medialnego daje podstawy do wychowania człowieka, który nie tylko gromadzi wiedzę i doświadczenie, ale potrafi korzystać z dostępnej technologii i techniki, a także funkcjonować w społeczeństwie informacyjno-komunikacyjnym (Bis 2018, s. 100-101).

Według Wacława Strykowski (2008, s. 59) przed edukacją medialną stawia się dwa główne cele. Pierwszy to przygotowanie do świadomego, krytycznego i wartościującego odbioru wszelkiego rodzaju komunikatów medialnych. Istotne jest tu, aby odbiorcy, znając język poszczególnych mediów, potrafili właściwie dekodować i kodować przekazy medialne. Odbiorcy muszą też rozpoznawać mechanizmy oddziaływania na odbiorców, jakie starają się uruchamiać twórcy komunikatów perswazyjnych lub reklamowych. Drugim celem edukacji medialnej jest przygotowanie do sprawnego posługiwania się mediami jako narzędziami pracy intelektualnej, jako środkami komunikowania i formami uczenia się. Realizacja tego celu zakłada wyposażenie w wiedzę

i umiejętności posługiwania się urządzeniami, które służą do tworzenia komunikatów, ich rejestrowania, przetwarzania i transmitowania.

Zdaniem Anny Kaczmarek (2013, s. 71) celem edukacji medialnej jest ukształtowanie kompetencji medialnych i polega ona między innymi na: trosce o dostęp do wszystkich mediów, uczeniu umiejętności analizy treści komunikatów medialnych, poznawaniu możliwości komunikacyjnych we współczesnych mediach. Z kolei kompetencje medialne rozumieć będziemy jako harmonijną kompozycję wiedzy, rozumienia, wartościowania i sprawnego posługiwania się mediami.

Zatem kompetencje medialne nabywane w procesie edukacji medialnej to przede wszystkim umiejętność świadomego, krytycznego, bezpiecznego i twórczego korzystania z mediów w codziennym życiu. Do kompetencji medialnych rodziców, którzy będą brali aktywny udział w przygotowaniu swoich dzieci do bezpiecznego korzystania z mediów, można zaliczyć:

- znajomość obsługi i posługiwania się wszystkimi mediami występującymi w domu;
- poznawanie nowych możliwości technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- tłumaczenie, interpretowanie, rozumienie i poprawne odbieranie treści komunikatów medialnych;
- znajomość zagrożeń medialnych oraz umiejętność rozpoznania niepokojących zachowań dziecka wynikających z niewłaściwego korzystania z mediów;
- znajomość serwisów społecznościowych cieszących się zainteresowaniem wśród dzieci i młodzieży, wspólne zakładanie kont, przeglądanie ich treści itp.

Edukacja medialna, w wyniku której rodzice wzbogacą swoje kompetencje, może przyjąć charakter wykładowo-warsztatowy i być poświęcona między innymi:

- cechom nowych mediów;
- zagrożeniom wynikającym z korzystania z nowych technologii;
- metodom ich ograniczania oraz przeciwdziałania patologicznemu użytkowaniu mediów;
- przeciwdziałaniu nadużywania komputera;
- zasadom modelowania pozytywnych zachowań medialnych w środowisku domowym;
- wdrażaniu domowej edukacji medialnej jako formy profilaktyki uzależnień medialnych;
- ukazywaniu i uczeniu skutecznej redukcji czynników ryzyka i wzmacniania czynników chroniących w środowisku domowym;
- przedstawianiu zasad i ćwiczeń technik komunikacji z dzieckiem odnośnie do zasad korzystania z mediów elektronicznych w domu i szkole;
- zasadom postępowania w sytuacji podejrzenia wystąpienia uzależnienia lub innych form zachowań patologicznych, ryzykownych związanych ze środowiskiem wirtualnym,

- podstawom modelowania pozytywnych zachowań medialnych w bezpośrednich interakcjach społecznych w środowisku domowym (dziecko-rodzic, rodzice-dziecko);
- doskonaleniu umiejętności komunikacyjnych oraz umacnianiu więzi z dzieckiem (Ogonowska 2018, s. 150-151).

Mając na uwadze poprawność funkcjonowania mediów w rodzinie, codzienne działania rodziców w środowisku domowym mogą przyjmować następujący charakter:

- czynności uwzględniające media i multimedia – wspólne oglądanie bajek, filmów, programów, prowadzenie z dziećmi rozmów na temat zachowań bohaterów z bajek, filmów, gier komputerowych, wspólna analiza podejmowanej problematyki w oglądanych przekazach medialnych, interpretacja reklam telewizyjnych i internetowych, przegląd oferty stacji telewizyjnych, wspólny wybór programów, bajek i filmów odpowiednich dla młodszych odbiorców;
- czynności integrujące media z działaniami tradycyjnymi – wspólne wyjścia do kina, teatru, zabawy organizowane na podstawie historii zaczerpniętych z oglądanych filmów i bajek czy ulubionych bohaterów;
- czynności o charakterze tradycyjnym – organizacja czasu wolnego dziecka w taki sposób, aby przeważały głównie aktywności tradycyjne, takie jak: czytanie ulubionych bajek lektur, czasopism, wspólne rozmowy na tematy bliskie dziecku, gry planszowe i karciane, zabawy ruchowe, plastyczne, kulinarne, spędzanie czasu na świeżym powietrzu.

Wymienione działania zbliżające najmłodszych do poprawnego wykorzystania nowych mediów w zabawie, nauce i wolnym czasie wymagają od samych rodziców określonych umiejętności i wiedzy. Podejmowanie takich czynności wymusza ciągle samokształcenie w zakresie:

- sprawnego posługiwania się technologią informacyjną, programami zabezpieczającymi sprzęt komputerowych przed wirusami i niepożądanymi treściami;
- znajomości nowych programów, gier i aplikacji komputerowych, programów telewizyjnych, portali społecznościowych, filmów, bajek;
- znajomości nowych zagrożeń, niebezpieczeństw medialnych;
- wiedzy na temat aktualnych zabaw, gier planszowych, gier karcianych, które cieszą się największym uznaniem i zainteresowaniem wśród dzieci;
- aktualnych potrzeb, zainteresowań i upodobań swoich dzieci względem filmów, bajek, teledysków, ofert telewizyjnych.

Współczesny medialny świat jest wieloaspektowy i niezwykle skomplikowany, przynosi wiele udogodnień, ale też zagrożeń. Warunkiem dobrego funkcjonowania we współczesnym medialnym świecie jest gruntowne przygotowanie, które dotyczy osób dorosłych, przede wszystkim rodziców i nauczycieli, którzy będą mogli kompetentnie wdrażać młode pokolenie do życia w nowych warunkach (Morbitzer 2018, s. 173-174).

Zrozumienie roli w kształtowaniu stosunku dziecka do mediów i właściwych nawyków ich użytkowania ma znaczenie. Wysilek edukacyjny wydaje się szczególnie istotny w odniesieniu do rodziców, dzieci i młodzieży. To oni tworzą środowisko medialne dziecka i mają bezpośredni wpływ na jego kształtowanie (Kołodziejczyk 2013, s. 34). Dynamiczny i ciągły rozwój mediów elektronicznych, z których aktywnie korzystają dzieci i młodzież, uzasadnia potrzebę edukacji medialnej rodziców. Myślenie o tym zagadnieniu w kategoriach edukacji ustawicznej jest jak najbardziej pożądane i uzasadnione. Rodzice bowiem muszą systematycznie i nieustannie aktualizować swoją wiedzę medialną, aby uniknąć pułapki medialnego analfabetyzmu funkcjonalnego, a w efekcie przeciwdziałać cyfrowemu wykluczeniu (Ogonowska 2016, s. 13).

Zakończenie

Umiejętność interpretowania przekazów medialnych, sprawnego komunikowania oraz korzystania z nowych technologii, z którymi mamy do czynienia na każdym kroku, jest podstawową kompetencją każdego dorosłego człowieka. W tym miejscu niezwykle ważne zadanie mają do wykonania rodzice, którzy zostali postawieni przed dodatkowym zadaniem. Poza przedszkolem i szkołą są również odpowiedzialni za przygotowanie swoich dzieci do prawidłowego funkcjonowania w świecie mediów.

Młodzi widzowie nie posiadają jeszcze umiejętności właściwego korzystania z nowych technologii. Potrzebują pomocy dorosłych w wyborze właściwych treści, współuczestniczenia rodziców w świadomym i krytycznym odbiorze przekazów medialnych (Ejsmont i Kosmalska 2010, s. 307). Rodzice powinni mieć zasadniczy wpływ na zakres doświadczeń dziecka związanych z technologią informacyjną, powinni kontrolować, ile czasu młodzi użytkownicy mediów spędzają przed monitorem, i – co najważniejsze – do jakich treści medialnych mają dostęp (Noga 2010, s. 44).

Podstawą edukacji medialnej powinni być przede wszystkim rodzice otwarci na zdobywanie wiedzy o mediach, poznawanie kultury medialnej oraz stosowanie jej w procesie wychowania swoich dzieci. Zadaniem rodziców jest przygotowanie dzieci do selektywnego, aktywnego oraz krytycznego odbioru nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Rodzice swoim wzorem i postawą tworzą środowisko medialne dziecka. To oni mają największy wpływ na kształtowanie racjonalnych i krytycznych postaw wobec nowych mediów (Bednarek 2012, s. 268). Dlatego edukacja medialna swoje początki powinna mieć w środowisku rodzinnym. Jej podstawowym zadaniem jest zabezpieczyć młodych ludzi przed zagrożeniami wynikającymi ze strony mediów, aby jak najlepiej przygotować ich do życia w społeczeństwie informacyjnym (Repko 2003, s. 184).

Skuteczność medialnego wychowania będzie zależeć od kompleksowego połączenia edukacji medialnej w rodzinie oraz edukacji medialnej dla rodziców. Takie połączenie jest szansą na przygotowanie dzieci i młodzieży do właściwego, bezpiecznego sposobu korzystania z mediów oraz krytycznego i świadomego rozumienia treści przekazywanych za ich pośrednictwem (Nowicka 2017, s. 43).

Bibliografia

- Aftab P. (2003), *Internet a dzieci. Uzależnienia i inne niebezpieczeństwa*, Prószyński i S-ka, Warszawa.
- Andrzejewska A. (2009), *Agresja w filmach rysunkowych dla dzieci – aspekty psychologiczne i pedagogiczne*, w: *Cyberświat. Możliwości i zagrożenia*, J. Bednarek, A. Andrzejewska (red.), Wydawnictwo Żak, Warszawa, s. 285-299.
- Bednarek J. (2012), *Multimedia w kształceniu*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Bis D. (2018), *Wychowanie człowieka do mediów jako zadanie pedagogiki medialnej*, „Roczniki Pedagogiczne”, t. 10 (46), nr 1, s. 97-112.
- Ejsmont M., Kosmalska B. (2010), *Media. Wartości. Wychowanie*, Wydawnictwo Impuls, Kraków.
- Filipiak M. (2004), *Homo Communicans, wprowadzenie do teorii masowego komunikowania*, UMCS, Lublin.
- Gajda J. (2007), *Media wytworem i kreatorem współczesnej kultury – kulturowe uwarunkowania mediów*, w: *Pedagogika medialna. Podręcznik akademicki*, B. Siemieniecki (red.), t. 1, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 69-108.
- Huk T. (2014), *Pedagogika medialna. Aspekty społeczne, kulturowe i edukacyjne*, Wydawnictwo Impuls, Kraków.
- Izdebska J. (2005), *Multimedia zagrażające współczesnemu dziecku*, w: *Dziecko i media elektroniczne – nowy wymiar dzieciństwa*, J. Izdebska, T. Sosnowski (red.), Trans Humana, Białystok, s. 109-110.
- Kaczmarek A. (2013), *Edukacja medialna wobec zagrożeń cyberprzemocy i cyfrowego wykluczenia*, „Kultura – Media – Teologia”, nr 13, s. 68-81.
- Kołodziejczyk A. (2013), *Wczesna edukacja medialna w rodzinie. Uwarunkowania rodzicielskich form mediacji korzystania z mediów*, „Edukacja”, nr 3 (123), s. 17-36.
- Lepa A. (2002), *Media a postawy*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź.
- Morbitzer J. (2018), *O medialności współczesnego dziecka – od telewizji do Internetu*, w: *Multimedialny wymiar edukacji*, K. Wójcik, D. Morańska (red.), Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, s. 173-174.
- Musiół M. (2013), *Pedagogizacja medialna rodziny. Zakres – uwarunkowania – dylematy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Noga H. (2010), *Aksjologiczne uwarunkowania postaw twórczych dzieci komputerowych i niekomputerowych – analiza porównawcza*, „Edukacja – Technika – Informatyka”, nr 1, cz. 2, s. 39-45.
- Nowicka E. (2017), *Warunki prawidłowego wychowania medialnego w rodzinie*, „Wychowanie w Rodzinie”, t. 16, s. 35-44.
- Ogonowska A. (2013), *Współczesna edukacja medialna: teoria i rzeczywistość*, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków.
- Ogonowska A. (2018), *Uzależnienia medialne. Uwarunkowanie, leczenie, profilaktyka*, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków.

- Ogonowska A., Ptaszek G. (2016), *(Re)edukacja medialna. Nowe spojrzenie na edukację medialną*, w: *Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych*, A. Ogonowska, G. Ptaszek (red.), Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków, s. 7-16.
- Repko A. (2003), *Edukacja medialna w gimnazjum w opinii nauczycieli*, „Chowanna”, nr 2, s. 174-186.
- Siemieniecki B. (2008), *Media w świecie postmodernistycznym a edukacja*, w: *Media w edukacji – szanse i zagrożenia*, T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), Adam Marszałek, Toruń, s. 15-37.
- Słysz A., Arcimowicz B. (2009), *Przyjaciele w Internecie*, GWP, Gdańsk.
- Spitzer M. (2013), *Cyfrowa demencja. W jaki sposób pozbawiamy rozumu siebie i swoje dzieci*, przekł. A. Lipiński, Dobra Literatura, Słupsk.
- Spitzer M. (2016), *Cyberchoroby. Jak cyfrowe życie rujnuje nasze zdrowie*, przekł. M. Guzowska, Dobra Literatura, Słupsk.
- Strykowski W., Kąkolewicz M., Ubermanowicz S. (2008), *Kompetencje nauczycieli edukacji medialnej*, „Neodidagmata”, nr 29/30, s. 55-75.
- Sugier-Szerega A. (2016), *Kształtowanie kompetencji medialnej u dzieci w wieku przedszkolnym – szanse, trudności, ograniczenia*, w: *Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych*, A. Ogonowska, G. Ptaszek (red.), Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków, s. 19-30.
- Tanaś M. (1993), *Medyczne skutki uboczne kształcenia wspomagane komputerowo*, „Toruńskie Studia Dydaktyczne”, nr 3, s. 127-128.

EDUKACJA MEDIALNA W RODZINIE A ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM MEDIALNYM

STRESZCZENIE: W prezentowanym artykule autorka zwraca uwagę na konieczność ustawicznej edukacji rodziców mającej charakter medialny. Rodzice bowiem odgrywają znaczącą rolę w procesie przygotowania dziecka do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym. To oni są i powinni być pierwszymi nauczycielami i wychowawcami, którzy stopniowo będą wprowadzać swoje dziecko w świat mediów. Autorka wyjaśnia problem współczesnych zagrożeń medialnych, wymienia najistotniejsze z nich. Obok pojawiających się zagrożeń medialnych niezbędna staje się edukacja medialna rodziców, dzięki której sami rodzice mogą chronić swoje dzieci i uczyć swoim przykładem bezpiecznego korzystania z nowych technologii.

SŁOWA KLUCZOWE: edukacja medialna, wychowanie, rodzina, media, multimedia, zagrożenia medialne.

MEDIA EDUCATION OF THE FAMILY AND THE PREVENTION OF MEDIA THREATS

SUMMARY: In this article, the author pays attention to the necessity of persistent education of parents in the field of media literacy. Parents play a significant role in preparing children to function in the information society, they are the ones to be the first teachers and pedagogues, who gradually introduce their children to the world of media. The author explains the problem of contemporary threats in connection with media and lists the most important ones. Do to continuously appearing new threats coming from the media it is necessary to provide media education to parents, that will enable them to protect their children, teach them about the safe use of new technologies through example and their knowledge.

KEYWORDS: media education, education, family, media, multimedia, media threats.